

[Política](#)
[Social](#)
[Clima](#)
[Feminismes](#)
[Món](#)
[Esport](#)
[Cultura](#)
[Economia](#)
[Formats](#)
[Investigació](#)
[Reportatges](#)
[Notícies](#)
[Entrevistes](#)
[Dades](#)
[Perfils](#)
[Pòdcasts](#)
[Opinió](#)
[Més](#)
[De qui són els pisos a Barcelona?](#)
[Infofàcil](#)
[Ciutats](#)
[Sostre Crític](#)
[Legítima defensa](#)
[Històries de la Model](#)
[Ateneu Crític](#)
[La Comunitat de CRÍTIC](#)
[El gos cosmopolita](#)
[UPEC](#)
[El futur es disputa ara](#)
[Espai Crític](#)
[Diners a contrallum](#)
[Especials](#)
[Sobre Crític](#)
[Botiga](#)
[En castellano](#)
[Contacte](#)
[Preguntes freqüents](#)
[Hemeroteca](#)
[Avis legal](#)
[Política de cookies](#)
[Condicions generals de contractació](#)

[Subscriu-t'hi](#)

[Inicia sessió](#)

Opinió

ISMAEL PEÑA-LÓPEZ

Director de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya

[@ictlogist](#)

LLUITES, TERRORISMES I LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

Aquesta vol ser una història sobre com es pot lluitar per construir un país i com es pot destruir des de la contradicció política que és el terrorisme

22/04/2022 | 06:00

Neteja del solar Beethoven-Wagner al barri del Fondo de Santa Coloma / JAUME P. SAYRACH / EDICIONS FÒRUM GRAMA

Aquesta és una història sobre com es lluita per construir un país, com es pot destruir –tot emparant-nos en la “lluita armada”– i com la lluita de la llibertat d'expressió pot esdevenir una arma de doble tall.

La construcció d'un país

La nostra història comença l'any 1937, any en què neix Xavier Valls i Bauzà. Probablement Xavier Valls és desconegut per la majoria de la societat: va treballar sobretot cara endins, cara al barri, cara als mateixos veïns. No obstant això, dins de l'urbanisme català i entre aquells que van enfrontar-se –des de la planificació urbana o des de la vertebració de les noves ciutats del franquisme tardà–, Xavier Valls és un referent sobre com enfrontar-se al tsunami de la immigració interior des de les alcaldies de la democràcia acabada d'estrenar. **A Santa Coloma de Gramenet és un petit-gran heroi local, un mestre dels moviments populars.**

Com en altres llocs de Catalunya, la població de Santa Coloma comença a disparar-se a partir dels 1960, fent cim en entrar els 1980. En dues dècades, el nombre d'habitants pràcticament es va quintuplicar. No cal conèixer la història de l'àrea metropolitana i resta del cinturó industrial de Barcelona per copsar el desafiament urbanístic d'aital creixement: **les condicions van anar de la precarietat al barraquisme, passant per diversos grisos de cohabitació i d'infrahabitatge**. Tant de portes endins com de portes en fora. Entorns deplorables i infrahumans sovint sense els serveis més bàsics.

El Pla Popular del 1978 és un referent de desenvolupament urbanístic i, sobretot, de desenvolupament social

Per adreçar la situació, Xavier Valls i Bauzà, junt amb d'altres, va impulsar el Pla Popular de Santa Coloma, també conegut per d'Alternativa Urbana. El Pla, lluny de pensar-se en un despatx, es dissenyà a peu de carrer, amb la concurrència i participació dels veïns. Les places es van convertir en assemblees i els problemes en propostes. L'experiència del Pla Popular del 1978 és un referent no només de desenvolupament urbanístic, sinó especialment i sobretot un referent de desenvolupament social. Un Pla l'elaboració del qual va ser tant o més transformadora que el mateix Pla, vertebrant comunitat i creant capital social.

No és casual que Xavier Valls i Bauzà fos també dissenyador de l'Escola Rosselló-Pòrcel de Santa Coloma de Gramenet, com ho va ser de la masia de Can Mariner –avui centre cívic–, així com d'altres equipaments públics.

El que té d'especial l'Escola Rosselló-Pòrcel és que hi va néixer el model d'immersió lingüística. Efectivament, i “en un entorn d'aclaparadora majoria castellanoparlant” les classes en català comencen el 1982 a l'escola Rosselló-Pòrcel de Santa Coloma. Això són només 4 anys després de la feina de mobilització del Pla Popular. Res és endebades. Les mateixes famílies que s'havien mobilitzat per tenir serveis bàsics van continuar mobilitzant-se per l'educació dels seus fills, i per una educació integradora, **que trenqués amb la segregació que suposava viure al barri i parlar en castellà**.

I després què? Després... res.

La destrucció d'un país

El 19 de juny de 1987, la banda terrorista **ETA posa bombes al supermercat Hipercor** de l'avinguda Meridiana de Barcelona, prop de Santa Coloma de Gramenet. Xavier Valls hi ha anat a comprar. ETA li pren la vida a ell i a 20 persones més.

El 19 de juny de 1987 es troben a Hipercor les "lluïtes compartides" de Xavier Valls i els seus veïns amb la "lluïta armada" d'ETA i els seus botxins.

Deu haver-hi pocs moments en la nostra història recent on la construcció i la destrucció d'un país es fiten tan cara a cara. Són dos models antagònics de lluitar per un país. Amb el temps, la majoria social ha anat acceptant només el primer com a vàlid, com a veritable lluita, i ha acabat rebutjant el segon. I no només amb els fets, sinó amb les paraules. Malgrat que, de vegades, encara es brandi com a opció. Com a desig. Com a amenaça. Com a... retòrica?

Lluites, terrorismes i llibertat d'expressió

Lluny de "formar part del sistema", **Xavier Valls fa una crítica ferotge a les institucions.** És una crítica, però, constructiva i no només de paraula: posa el seu talent i el seu activisme al servei de la construcció, la construcció de ponts, la construcció de comunitat, la construcció de país. Però és una construcció crítica, que posa un mirall davant les institucions i les fa enrogir.

La crítica a les institucions és un dels pilars de la llibertat d'expressió: denunciar el privilegi, l'exclusió, i l'opressió

La crítica a les institucions és un dels pilars de la llibertat d'expressió: denunciar el privilegi, denunciar l'exclusió, denunciar l'opressió. **La crítica a les institucions no només és legítima, sinó que és necessària.** Més encara si està ben fonamentada i és constructiva. I més encara la crítica a aquelles institucions –com la monarquia– que en el seu disseny incorporen la discriminació o estan edificades sobre principis poc o gens democràtics.

Als antípodes de la llibertat d'expressió com a eina d'inclusió hi tenim el terrorisme. La destrucció de les persones, tant psicològica com, sobretot, física, és il·legítima en nom de cap idea. Més encara sota una pretesa lluita pel país: destruir persones destrueix projectes, destrueix comunitats i destrueix països. Ni el terrorisme és activisme ni defensar-lo és llibertat d'expressió; no sense subvertir completament aquests conceptes.

Demandar –com encara des d'alguns entorns avui es demana o justifica– que "torni la por d'ETA" o "sortir a matar guàrdies civils" és il·legítim. Demandar –com encara des d'alguns entorns avui es demana o justifica– que "torni la por d'ETA" o "sortir a matar guàrdies civils" hauria de rebre el màxim rebuig social.

Però, més enllà de la condemna social, o de la censura legal de l'enaltiment del terrorisme, la pregunta és com desactivar aquesta subversió conceptual de la "lluïta armada" com a relat emancipador. És obvi que les penes de presó, si aconsegueixen res, és just reforçar la "necessitat" d'aquesta "lluïta": si la política es converteix en guerra, tot s'hi val. El límit de la llibertat d'expressió ha de ser enaltir o promoure la destrucció de les persones –i hi ha moltes maneres diferents de destruir algú amb la paraula. Però fer-ne un mal ús no pot acabar en presó.

La pregunta és com desactivar la subversió conceptual de la "lluïta armada" com a relat emancipador

També et pot interessar

Mort i vida de les ciutats perifèriques

[Montse Santolino](#)

Montse Santolino "Hi ha un gran desconeixement del que passa a la perifèria. No existim!"

[Sergi Picazo](#)

Odei Etxearte "Sembla que, si no ets 'xoni', no pots ser de Santa Coloma"

Text: [Sergi Picazo](#) / Fotos: [Jordi Borràs](#)

Donant per descomptat que la majoria de gent és bona, que no és malvada, que els errors sovint són per desconeixement del que viuen altres generacions o geografies... Amb aquestes assumpcions, blasmar hauria d'anar acompanyat d'una invitació a pensar, d'una pedagogia que pugui constituir un aprenentatge. El concepte de "treballs en benefici de la comunitat" no deixa de tenir un caràcter punitiu, no restauratiu –especialment restauratiu per a un mateix. Potser fora més acurat parlar d'"aprenentatge amb la comunitat".

L'aprenentatge amb la comunitat per enaltiment del terrorisme podria començar amb seure plegats a veure una pel·lícula. **En el nostre cas, una pel·lícula que expliqui gràficament allò que va escapar l'atemptat d'ETA a Hipercor.** Les il·lusions, els projectes, la construcció d'un país. Aquesta pel·lícula és el documental [Perifèria](#), dirigit per Odei A.-Etxearte i Xavi Esteban.

Relata la història del Pla Popular de Santa Coloma de Gramenet, visitant els llocs, parlant amb els actors, revivint els moments. Vista la pel·lícula, es podria fer una passejada pels escenaris del documental, els escenaris reals del Pla Popular. No amb el protagonista, és clar, perquè va ser assassinat. Però potser sí amb els seus fills Jordi i Xavier, que mantenen viva la memòria del projecte i els seus protagonistes.

Es podrien recórrer els **barris** d'aquells nous catalans que volien tenir fills catalans, no immigrants de segona generació. Recórrer l'avui Centre Cívic de Can Mariner o la mateixa escola Rosselló-Pòrcel, bressol de la immersió lingüística.

A l'últim, proposaria la lectura de **De suburbi a ciutat**, el llibre de la mateixa Odei A.-Etxearte, que fa la crònica del projecte d'ahir i la seva actualitat, política i social, avui. Per aprofundir. Per aprendre. Per empatitzar. Per reflexionar. I conte contat.

Aquesta ha volgut ser una història sobre com es pot lluitar per construir un país, com es pot destruir des de la contradicció política que és el terrorisme, i com la lluita de la llibertat d'expressió que enalteix aquesta contradicció pot ser tan contraproductiu. Aquesta ha volgut ser una història sobre com construir sense vulnerar els drets de ningú. Aquesta ha volgut ser una història sobre com corregir els errors tot aprenent d'allò que ens vol ensenyar la Història.

[ETA](#) [LLIBERTAT D' EXPRESSIÓ](#) [TERRORISME](#)

🗨️ INICIA SESSIÓ PER DEIXAR UN COMENTARI

Suma't a CRÍTIC!

Et necessitem més que mai per donar un nou impuls al nostre mitjà de comunicació

SUBSCRIU-T'HI ARA! →

Si ja ets subscriptor/a, inicia sessió

Amb la quota solidària, rebràs a casa les dues últimes revistes publicades, 'Aliment' i 'No puc més'.